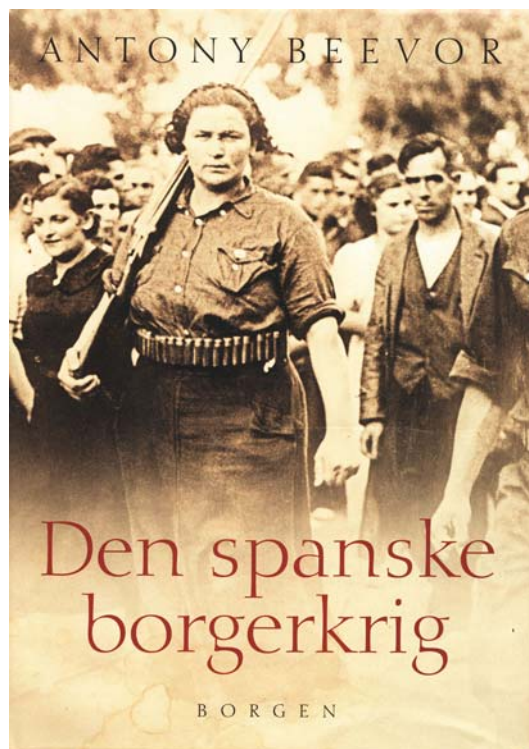

Krigen der gav os Franco

Nyudgivelse af Anthony Beevors bog om Den Spanske Borgerkrig

Anthony Beevor: Den Spanske Borgerkrig 1936-1939. Borgens Forlag 2006. 471 s., 399 kr.

Af Lene M. Pedersen

A. Beevors bog om Den Spanske Borgerkrig udkom allerede i 1982, men foreligger nu i en ny udgave. Beevor har tidligere skrevet omfattende, meget velskrevne og populære bøger om belejringen af Stalingrad og Berlins fald i 1945. Disse værker har vist Beevors evner som en ferm formidler, der med sin sans for detaljer og de personlige historier formår at vise os den menneskelige side af krig.

I forordet forklarer forfatteren, at nyudgivelsen er afstedkommet af det omfattende nye kildemateriale, som er fremkommet igennem det sidste årti. Bl.a. har åbningen af de russiske arkiver og den spanske forskning i egen fortid gjort, at grundlaget for at skrive en bog om Den Spanske Borgerkrig er blevet styrket betragteligt.

Krisen i 30'erne

De første årtier af det 20. århundrede var en turbulent tid i Spanien. Forskellen mellem rig og fattig var stor, og oprøret lurede. Men politikerne ignorerede de sociale spændinger, indtil det var for sent. Der opstod politiske fraktioner, som krævede samfundsændringer og det eksisterende styre fjernet, hvilket affødte en samling af de konservative, magtbesiddende kræfter. Og denne

sprængfarlige konstellation udløste den tre år lange borgerkrig, som endte med at General Franco vandt magten og holdt Spanien i et jerngreb i næsten 40 år.

I 1936 var der valg i Spanien. Valget blev vundet af en venstrefløjsregering, som dog ikke fik lov til at sidde på magten længe. Et militærkup anført af nationalisterne – konservative, den katolske kirke og mange borgerlige – væltede regeringen og udløste dermed en borgerkrig mellem nationalisterne og republikanerne, som bestod af liberale, borgerlige, socialister og kommunister. Som det ses, var de to fraktioner i realiteten et sammenrend af mange forskellige samfundslag og ideologier, og især den republikanske del var forholdsvis løst sammensat og dermed ikke så kampdygtig som modstanderne.

En bestials krig

Beevor beskriver fanatismen på både republikanernes og nationalisternes side på en måde, så han nærmest giver begge parter lige megen del af skylden for borgerkrigen og det fascistiske styre, der opstod af asken. Men selvom republikanerne på ingen måde var uskyldige i konflikten, sidder man dog tilbage med en følelse af, at nationalisterne har en betydeligt større andel i tragedien, end Beevor vil være ved. Den vindende side skabte trods alt et diktatur, som i næsten 40 år, til dets fald i 1976, undertrykte civilbefolkningen og torturerede og henrettede politiske fanger.

Beevor påpeger dog, at nationalisterne og Franco-styret faktisk ikke i særlig stor grad havde et egentligt fascistisk præg. Falangen – fascistpartiet – blev reelt hurtigt marginaliseret, og fundamentet for Francos styre var de konservative kræfter.

Borgerkrigen der involverede Europa

Et af de mest interessante elementer i Beevors bog er hans analyse af det internationale spil, som omkransede borgerkrigen. De store europæiske landes støtte eller mangel på støtte til de stridende politiske fraktioner i Spanien betød, at krigen kom til at blive en optakt til Anden Verdenskrig. Dette har dog også betydet, at Den Spanske Borgerkrig er kommet til at stå i skyggen af "den store krig", idet Anden Verdenskrigs følger for Europa har været så omfattende.

Hitler støttede Franco og nationalisterne militært, og et af de mest kendte og forfærdelige resultater var tyske flys bombning af civilbefolkningen i den spanske by Guernica i 1937. Bombningen betød dog, at verdensopinionen svangede over i republikanernes favor – men da var de allerede ved at tabe krigen. Holdningen i England og Frankrig var under størstedelen af krigen meget ambivalent, da man ikke var meget for Franco,

men heller ikke ville støtte de kommunistiske kræfter. Briterne valgte længe ikke at støtte nogen af parterne og var hovedkraften bag den generelle ikke-interventionsholdning i Europa. Men som Beevor påpeger, kunne denne politik ikke undgå at favorisere nationalisterne. Republikanerne kunne således kun skaffe våben til kampen fra Sovjet, mens nationalisterne fik deres af tyskerne, og dermed blev konflikten for alvor en kamp mellem de ideologier, som få år senere skulle tørne sammen igen.

Det spanske "come-back"

Efter at have læst bogen, sidder man tilbage med en undren – og beundring – over, at Spanien har formået at ryste Franco-styret af sig og agere i Europa og EU på lige fod med de øvrige og ældre demokratier. Og endda i en sådan grad, at mange vel næsten har glemt den mørkere side af feriemålets fortid. Bogen tjener således som hjælp til at belyse fortiden for alle og kan supplere den spanske litteratur i processen med at overvinde fortiden og se fremad.

Historieformidling, når den er bedst

Som Beevors andre værker er bogen virkelig velskrevet og så godt formidlet, at den fanger læseren fra start til slut og efterlader én klogere. Bogen er udstyret med en række meget nyttige kort over troppebevægelser samt en oversigt over de forskellige grupperinger, som er en god hjælp for læseren, når man skal holde styr på den temmelig komplicerede udvikling 1936-1939. Ydermere er bogen appellerende med flotte billeder og omslag – hvilket kun kan trække op, når indholdet også svarer til ens forventninger. *Den Spanske Borgerkrig* kan således varmt anbefales til alle med interesse for historie.

Lene M. Pedersen er cand.mag. i Historie og Europastudier og ansat ved Sekretariatet for Efter- og Videreuddannelse på Aarhus Universitet.